Slutrapport- Deltagande vid NATCC: North America Textile Conservation Conference, Embellished fabrics – Conservering surface manipulation and decoration i Mexico City 6-10 november 2017

Heidi Åberg Berthelsen

I November 6-10 November så hade jag tack vare Bothén och Studio Västsvensk konservering möjlighet att åka till North American Textile Conference i Mexico city. Temat för året var Embellished fabrics- conservering surface manipulation and decoration.

Konferensen och workshops hölls på Escuela nacional de conservación, restauración y museografía i Mexico city. Jag deltog i en workshop som hölls av Román Gutiérrez, mästervävare från Teotitlán del Valle i Oaxaca och Hector Meneses, Textilkonservator på Museo Textil de Oaxaca. Workshopen hölls i två dagar. Första dagen så startade vi med att färga garn och dun med enbart naturliga ämnen. Vi betade garnet och dunet med apelsinskal och mogna bananer. Processen kräver egentligen mer tid, så i slutändan tillsattes kemikalier för att vi skulle få ett mer färgkraftigt resultat, men vi fick ändå en inblick i tekniken. Väldigt intressant att se att man kan beta med frukter, det var nytt för mig. Fruktosen i bananerna och pektinet i apelsinskalet var det som gjorde betningen. Bananerna gav en mycket ljusare färg, men det sa Ramón var för att den behövde mer tid för att bli bra. Vi färgade med indigo, koshenill och zacatlaxcalli (cuscuta tinctora). Vi fick även pröva på att reservagefärga siden med en pasta av lera och gummi arabicum. Vi målade på leran på sidentyget och sedan fick det torka.

Andra dagen så färgade vi sidentygerna vi förberett i indigo. Leran började lösas upp efter en stund i badet vilket gav mjuka färgövergångar mellan mörkare och ljusare blå till vitt. Sedan fick vi prova på att spinna in dunet vi färgat mellan bomullstrådar. Det blev ett ”luddigt” garn som en minimal fjäderboa. Dessa trådar har hittats på några föremål från 1600-talet i samlingar. Det finns bara ett fåtal föremål där den här tekniken förekommer. En teori är att den har använts på bröllopsklänningar, det kan man se på vissa avbildningar av bröllop. Och enligt traditionen i det området begravdes man i samma klänning man gifte sig i, vilket kan förklara att det finns så få exemplar bevarade. Ramón hade med sig en väv som han vävt inspirerad av traditionella mönster i egen tappning där han använt garn i den här tekniken. Resultatet blir en levande yta, där de små dunen som höjer sig över ytan rör sig vid minsta vindpust.

Som avslutning fick vi se en film om hur man i Oaxaca framställer indigo på traditionellt vis. Museet i Oaxaca arbetar med hantverkare inom traditionellt textilhantverk och arbetar för att de ska kunna få bäring för sitt arbete och att traditionen på så vis ska hållas levande.

Det var en givande och framförallt väldigt rolig workshop. Det var särskilt intressant att se hur man kan använda helt naturliga ämnen från frukt som betmedel och det ökade förståelsen för hur man kan ha färgat historiskt sätt. Det fanns även tid för samtal mellan deltagarna och vi fick möjlighet att träffa konservatorsstudenter från skolan som hjälpte till under dagarna.

Onsdagen var en dag som användes till att besöka museum i Mexico City. Jag besökte Templo Mayor, ett tempel som är en kvarleva från det historiska Tenochtitlan som finns att beskåda i det historiska centret i Mexico City. Tenochtitlan var den Aztekiska ursprungsstaden till Mexico City, som grundades ca 325 e. kr och hade ca 200 000 invånare tills spanjorerna erövrade staden 1521 och påbörjade bygget av den nuvarande staden. Det var fantastiskt att se det mäktiga templet bland de koloniala husen, man fick en liten glimt av vilken fantastisk stad som legat där en gång. Själva templets ruiner syntes från torget bredvid och museet låg sedan under jord och innehöll artefakter från den aztekiska kulturen.

Efter den historiska utflykten så besökte jag sedan Caza Azul, Frida Kahlos och Diego Riveras hus i stadsdelen Coyoacán. Hela huset är numera ett museum över Frida Kahlos liv och konst. Dels ställdes där ut konstverk av Frida och Diego och dels kunde man gå genom deras hus och titta på allt från Diego Rivieras arbetskläder till Frida Kahlos dödsmask. Det berörde och kändes förvånansvärt intimt trots det stora besökarantalet. I en byggnad presenterades en temporär utställning av Fridas kläder, korsetter och proteser, som först nyligen blivit tillgängliga för allmänheten. Presentationen var fin och inspirerande, särskilt hur man tagit upp det folkloristiska ur dräkterna och gjort mannekänger till dräkterna med hår i fina uppsättningar av garn. Det var en fin detalj som jag bär med mig som inspiration.

På kvällen på Onsdagen inleddes den officiella konferensen med mottagningsreception och registrering. Alla samlades på skolan och keynote tal hölls av Alejandro de Ávila Blomberg från Museo Textil de Oaxaca där han berättade om några utsökta broderier de fått in som var signerade 1862 av Soledad Juárez Maza, dotter till president Benito Juárez García och Margarita Maza Parada. Det visade sig vid närmre undersökning att signaturen var skickligt förfalskad och gjord i nutid, kanske så sent som 2016.

Detta gjorde att konserveringen av dessa ställdes inför många intressanta frågor. Skulle förfalskningen tas bort? Broderierna i sig var sällsynt väl utförda, så även om de inte hade den proveniens de utgav sig för att ha så var de av högt kulturhistoriskt intresse. Beslutet blev att konservera dem som de var, men att publicera bilder där den förfalskade signaturen redigerats bort. Föredragshållaren avslutade med funderingar om det nyuppväckta intresset för antika textiler kunde medföra att föremål tvättas, görs iordning och ”förbättras” på ett vis som ställer sig i vägen för den historiska förståelsen. En fråga som känns ytterst relevant att ställa sig som konservator.

Efter inledningstal och presentation av nyckelpersonerna som ordnat konferensen var det dags för mingel och mat på skolans uteplats i den ljumma kvällen innan vi transporterades till hotellet i bussar.

Torsdag och fredag ägnades åt konferensen som bjöd på många intressanta föredrag. Många föredrag hölls på spanska och det var väldigt intressant att få ta del av konserveringsberättelser från den spanskspråkiga delen av Amerika. Till exempel presenterade Maria Judith Gómez Gónzalez och Luisa Mainou sitt paper ”Diseños en algodon y palma- fardo funerario prehispánico de Zimapan, estade de Hidalgo” (Designs in cotton and palmleaf – Pre-hispanic funerary bundle from Zimapán, Hidalgo state) där berättade de om en vandaliserad precolombiansk grav där kroppen av en ung man begravts hopbunden av ett långt band och kroppen därefter svepts i en matta vävd av palmblad. Gravbyltet hade skurits upp, förmodligen för att plundra eventuella värdesaker. Eftersom den redan var förstörd så tog man beslut ta tillfället i akt att undersöka palmbladsmattan i detalj. De visade hur man på ett mycket delikat sätt hade konserverat den genom att med japanpapper väva i de saknade delarna. Extra intressant med fyndet är att det vävda bandet kroppen var svept i är det enda fysiska exemplaret av en precolumbiansk föregångare till rebozon.

På Torsdag eftermiddag presenterade jag mitt paper, ”Moving embroidery- A way to preserve the full cultural heritage of chusubles in use” Jag berättade om vår svenska kulturmiljölagstiftning och hur den påverkade kyrkoinventarier med kulturhistoriskt värde och om hur processen går till vid konservering av kyrkoförmål med inventarielistor, vård och underhållsplan, åtgärdsförslag och ansökan till länsstyrelsen. Sedan presenterade jag en fallstudie med en mässhake som hade kraftigt nedbrutet bottentyg i siden med välbevarade broderier, där vi beslutat att flytta broderierna till en ny mässhake i nytt tyg. Broderierna dokumenterades, klipptes ut och konserverades och syddes sedan fast på en nytillverkad mässhake i siden. Fodret återanvändes och flyttades till den nya mässhaken.

Vid frågestunden så märktes det att ämnet hade berört många deltagare och flera var starkt ifrågasättande till rätten att göra den här typen av invasiva åtgärder och ifrågasatte troheten till originalet. Andra tyckte att det var viktigt att prata om det här eftersom vi måste fråga oss för vem vi konserverar, om vi gör det för vår egen skull eller brukarna av objektet. Det var intressant och viktigt att prata om det här

och jag är glad att det togs upp med så många experter närvarande, eftersom det är något jag anser borde pratas mer om inom konservering. Flera kom fram till mig efteråt och tackade för att jag tagit upp ämnet, eftersom det är många som utför dessa åtgärder, men få som vill prata om det offentligt.

Under Fredagen fortsatte konferensen med fler intressanta föredrag. Bland annat presenterade Laura Jazmín Solís Gómez från Museo Nacional de Historia en konservering av en hovdräkt. ”Estudio y restauracion de un vestido de corte del S.XVIII, colección del Museo Nacional de Historia” (Reseach study and restauration of an 18th century court dress from the national history museum collection) Klänningen anses vara ett av de främsta föremålen på Museo Nacional de Historia i Mexico city. Klänningen donerades med två andra klänningar från sent 1700-tal år 1900 av en mexikansk kvinna. Klänningen är franskinfluerad och antas ha använts fram till tidigt 1800-tal. Klänningen är i siden, rikt dekorerad med paljetter, silvertråd, ädelstenar, pärlor och imitationer av ädla stenar. Konserveringen av klänningen var mycket omfattande. Alla sömmar togs upp, den rengjordes och dekorationerna syddes åter. Personligen fann jag det väldigt intressant att inga reaktioner kom på detta, då detta var ett av deras främsta föremål, att då ta bort så mycket originalsömmar, patina och information kändes anmärkningsvärt. Särskilt med bakgrund mot de reaktioner som varit dagen innan på arbetet med mässhaken jag presenterade. Kanske hade det att göra med att jag presenterade ett föremål från ett religiöst sammanhang?

Ett föredrag som var en fest för ögat var Bernice Morris och Kate Duffys paper om vaxbatik. ”Precerving the process- The conservation of mid-production resistdyed dutch wax and indonesian batik textiles” Papret presenterades av Sara Reiter, som också är en medarbetare på Philadelphia Museum of Art. Inför en utställning ”Vlisco – African fashion on a global stage” skulle inte bara färdiga tyger i vaxbatik presenteras utan även processen. Det var en helt annan utmaning att bevara de prover som var tagna direkt från produktionslinjen, med rester av vaxer kvar, som i sig inte är gjorda för att bevaras någon längre tid. Förutom den spännande konserveringsutmaningen var det en fröjd att se alla exempel på underbara tyger.

Då föredragen var slut för dagen så var det dags för tack och avtackningar och nästa konferens för NATCC presenterades. Den kommer att hållas i Ottawa 23-27 september 2019 och temat kommer att presenteras vid senare tillfälle.

Efter att konferensen avslutats så åkte vi med buss till Museo Nacional de Historia, Castillo de Chapultec för avslutningsreception. Det bjöds på pianokonsert och sedan efter det fick vi mingla på borggården och titta på utsikten innan vi vrålhungriga åkte buss tillbaka till hotellet och sa hejdå till varandra.

Det var en väldigt givande konferens. Dels bjöd den på bra Workshops, givande föredrag men också tid för samtal och kontaktknytande med konservatorer från hela världen. De flesta närvarande var från Nord och Sydamerika, men det fanns även deltagare från Europa, Australien och… Alla bär med sig lite olika erfarenheter och att byta erfarenheter är spännande och får en att vidga sina vyer.

Tillbaka på jobbet ska jag presentera mina nya lärdomar för mina kollegor och hålla kontakten med de konservatorer jag träffade under konferensen. Och så hoppas jag att träffa dom igen 2019!